

Taiteilijahaastattelu: Sanna Kannisto

GESTURES

14.3.–6.4.2025

Katja Räisänen: Työskentelytapasi on ainutlaatuinen. Miten olet löytänyt metodisi ja miten se on muuttunut vuosien varrella? Millä tavalla kuvailisit kuvantekemisen prosessiasi?

Sanna Kannisto: Prosessissani erotan kohteen alkuperäisestä ympäristöstään ja siirrän sen tarkasteltavaksi kenttästudiooni, jossa se saa uuden kontekstin kuvaustaustan edessä. Studioissa linnut saavat pääosan, ja minulla on paljon enemmän vapautta suunnitella kuvaa ja valaistusta etukäteen. Nautin erityisesti tästä suunnittelun ja rakentamisen vaiheesta. Toki myös sattumat ja yllättävät hetket elävien lintujen kanssa ovat niitä parhaita juttuja; niille täytyy antaa tilaa tapahtua. Työskentelytapani on kehittynyt vuosien aikana, erityisesti aikana, jolloin työskentelin sademetsissä ja tutkimusasemilla Etelä-Amerikassa. Tyypillistä työskentelylleni on ollut se, että olen työskennellyt rinnakkain ja yhteistyössä tutkijoiden kanssa, mutta tehden omaa taiteellista työtäni.

KR: Miten linnut ovat tulleet keskeisimmäksi kuvauskohteeksesi?

SK: Linnut ovat niin monilajinen joukko ja niillä on mielestäni kiinnostavia tapoja olla kuvassa. Olen jatkanut lintujen kuvaamista pitkään, koska se tarjoaa mahdollisuuden luoda niin monenlaisia kuvia. Kuvaustyö on kaikkea muuta kuin helppoa. Aina, kun aloitan keväällä tai syksyllä (muuton aikaan) mietin, miten aiemmin olen onnistunut kuvaamaan. On kuin alkaisi aina alusta. Studioissa kuvatussa kuvassa on vähemmän elementtejä kuin luonnossa, siksi kaikki mikä kuvassa näkyy, on entistä tärkeämpää; linnun asento, oikeanlainen oksa, rajausta ja niin edelleen.

HELSINKI
CONTEMPORARY

Bulevardi 10

KR: Olet kuvannut lintuja yli kymmenen vuoden ajan. Miten kuvaustyö on muuttunut tänä aikana?

SK: Yksi suurimmista muutoksista on se, että nykyisin pidän ottamiani kuvia raakamateriaalina, josta käynnistän kokeilevan luovan prosessin suunnitelman pohjalta. Muutan aina jotain kuvassa. Jos lintu on ollut samassa asennossa voin valita toisesta ruudusta linnulle vaikka syväterävemmän jalan tai pyrstön. Linnun vapauttamisen jälkeen saatan kuvata oksaa ja muita samanlaisia oksia uudelleen. Kuvankäsittelyssä yhdistän oksien paloja, kääntelen ja muokkaan oksien kokoa. Tarve tällaiselle toiminnalle johtuu osittain siitä, että kenttästudioni on hyvin pieni, eikä minulla ole assistentteja apunani. Haluan kuitenkin kuviin esimerkiksi isompia kasveja. Kolmiosaisessa *Unexpected Warm Day* -teoksessa lintukuvausstudiooni on mahtunut kerralla vain 50 sentin pätkä osmankäämiä. Olen kuvannut kasvit kokonaisuudessa myöhemmin uudestaan isoa valkoista taustaa vasten. *Turdus merula* -teoksessa olen kuvannut vaahteran oksan ”täydessä loistossaan” Helsingissä työhuoneeni studiossa ja mustarastaan erikseen Hangossa istumassa samassa oksassa kukkien jo ollessa kuihtuneita. Olen toiminut näin aiemminkin, kun olen kuvannut herkkiä kukintoja. Kun teen monimutkaisempia kuvia, työmäärä kasvaa huomattavasti. Minulla on jatkuvasti joukko luonnoksia, jotka ovat kesken – kuvia, joihin tarvitsen vielä jonkin elementin täydentämään kokonaisuutta.

KR: Uudemmissa teoksissa olet tehnyt erilaisia visuaalisia ratkaisuja verrattuna aiempaan, kuten käyttänyt mustaa taustaa. Mitkä tekijät ja inspiraation lähteet vaikuttavat näihin valintoihin?

SK: Musta tausta sopii luontevasti pöllöjen taustaksi, sillä se tuo mieleen pimeyden ja yön. Musta tausta on jotenkin ajattomampi ja etäännytetympi, vielä enemmän muutokuvamainen tai studiokuvamainen. Se ei ole tulkinnoiltaan niin avoin kuin valkoinen tausta. Mustassa taustassa ei myöskään ole viitteitä tieteellisen kuvaamisen perinteeseen, vaan se liittyy vahvemmin asetelman perinteeseen – jos nyt näistä kahdesta traditiosta puhutaan. Näen sen kantavan mukanaan raskaampaa symboliikkaa elämän hetkellisyydestä ja katoavaisuudesta. Olen käyttänyt valkoista taustaa niin pitkään, että mustan käyttöön on pitänyt totutella.

HELSINKI
CONTEMPORARY

Bulevardi 10

Joissain kuvissa se on tuntunut täysin oudolta ja mahdottomalta, kuten esimerkiksi vihreiden lehtien kanssa.

KR: Kasvit ja oksat ovat tärkeässä osassa teoksissasi. Miten valitset oksia ja kasveja kuviin?

SK: Oksiin ja studion ”sisustukseen” täytyy kiinnittää erityistä huomiota kuvauksessa. Ennen kaikkea studiossa pitää olla linnulle riittävästi levähdyspaikkoja, monenlaisia oksia eri korkeuksilla, kiviä, turvallisuuden tuntua ja asioita, joita linnut voivat tutkia. Kuvien kannalta pitää olla se ”hyvä” kuvausoksa. Uutena sääntönä minulla on, että oksien ja kasvien, joita käytän osana kuvia, täytyy olla niin mielenkiintoisia, että ne voisivat toimia kuvassa ilman lintua. Kuivissa oksissa on karua kauneutta; pötkelöt ja lahoppuut ovat esteettisiä itsessään, ja niissä on niin paljon pientä, joka on piilossa katseelta. Kun niitä alkaa tarkastella, löytää kaikenlaista. Oksilla voin luoda myös kontrasteja. Jos lintu on loistelias, kuten mehiläissyöjä, on parempi, että oksa on karu.

KR: Miten kuvauspaikat valikoituvat?

SK: Olen kuvannut paljon Hangon lintuasemalla, joka on Helsingin lintutieteellisen yhdistyksen ylläpitämä. Olen kuvannut siellä, koska se on isoin Suomessa ja siellä on säännöllisesti rengastajia. Asema sijaitsee Tulliniemen luonnonsuojelualueella ja se on linnuille viimeinen etappi levähtää ennen meren ylitystä. Tämän näyttelyn kuvia kuvasin myös Italiassa Ponzan saarella viime keväänä, ja olin siellä nyt toista kertaa. Asema on pieni ja auki vain kevät muuton aikaan, mutta lajisto on osin erilaista verrattuna Suomessa rengastettaviin lajeihin.

KR: Tämän näyttelyn kuvia tehdessäsi sinua on kiinnostanut lintujen keskinäiset suhteet ja viestintäkeinot. Lintujen kohtaaminen ja yhteyden muodostaminen ovat olleet erityisiä lähtökohtia kuvaamiselle, eikö niin?

SK: Taiteen tekemisessä on mielestäni erittäin tärkeää intentio ja tunnelma – se, millä mielellä jokin asia on tehty. Minulle tärkeää on kohdata lintu rauhallisesti ja arvostavasti.

HELSINKI
CONTEMPORARY

Bulevardi 10

Tavoitteeni ei ole kuvata lintua lajinsa edustajana, vaan yksilönä, jolla on oma temperamenttinsa. Haluan välittää tietynlaisen tunteen tai ajatuksen linnusta, jonka kuvaan. Se on varmaan yhdistelmä omasta tunteesta ja tiedosta ja kuvaustilanteen vaikutelmista, siinä miten lintu käyttäytyy. Kuvissa näkyy linnun energiataso tai uteliaisuus, katsekontakti on myös tärkeä. Jos lintu on ollut luottavainen, se näkyy sen eleistä.

KR: Näyttelyn teoksissa kohtaamme joitakin lintuja, joita et ole päässyt aiemmin kuvaamaan. Millaista työskentely esim. närhien kanssa oli?

SK: Närhen latinankielinen nimi Garrulus tarkoittaa puheliasta, ja se on osuva kuvaus. Närhet ääntelivät kuvauksissa ja tuijottivat ja ehkä komensivat minua. Sekä närhen että pähkinähakin kuvaaminen oli vaativaa, sillä ne ovat todella älykkäitä varislintuja. Kuten filosofi John Berger on kirjoittanut esseessään *Why Look at Animals*, eläimen katse on sekä kiehtova että pelottava, koska se viittaa johonkin tuntemattomaan, johonkin ymmärryksen ulkopuolelle. Eläimen katse saa ihmisen tietoiseksi itsestään.

Kaikkia näitä isompia lintuja kuvatessa oli tärkeää, että kaikki oli huolellisesti valmisteltu. Kuvassa närhi kääntyy juuri oikeassa hetkessä, toinen jalka on liikkeessä ja asento on siksi juuri täydellinen. Lintu ei vaikuta kepeältä. Joskus, kun vapautin närhen, minulle tuli viimeisenä ajatus, että lintu tunsu itsensä kuitenkin ovelammaksi ja nokkelammaksi kuin minä, kun se pääsi lentämään pois. Jennifer Ackerman kirjoittaa *Viisaat linnut* -kirjassaan, että pitkäkestoiseen tutkimukseen osallistuneet Uuden-Kaledonian varikset tunnistivat tutkijansa vapauttamisensa jälkeen yliopistokampuksen väkijoukosta. Tunnistaessaan tutkijat ne pommittivat heitä oksilla, pienillä kivillä ja ulosteilla! Onneksi kuvaushetkeni närhien kanssa olivat lyhyitä!

KR: Olet puhunut myös pöllöjen kiehtovuudesta. Mikä niissä ja niiden kanssa työskentelyssä erityisesti kiinnostaa?

SK: Niillä on ihan eri tavalla arvoituksellinen katse kuin varislinnuilla. Niiden katsetta ei oikein edes kohtaa, sillä tuntuu, että ne katsovat ihmisen läpi jonnekin, mihin niiden vaistot ne

HELSINKI
CONTEMPORARY

Bulevardi 10

vievät – toiseen aikaan ja paikkaan. Onhan se uskomatonta, että pöllöt voivat lentää ja saalistaa täydessä pimeydessä äänettömästi! Uusi tutkimus on jopa osoittanut, että pöllöt käsittelevät ääntä aivojensa visuaalisessa keskuksessa, joten ne saattavat todellisuudessa saada ”kuvan” ympäristöstään, jonka ne kuulevat.

Kiehtova on myös pöllöjen kulttuurinen merkitys. Vanhimmat ihmisen tekemät kuvat pöllöistä löytyvät luolapiirroksista mm. Ranskasta Chauvet-luolasta jo 32 000 vuoden takaa. Intialaisessa kansantarustossa pöllöt esiintyivät viisauden symboleina. Perun Moche-kulttuurissa kuvattiin pöllösotureita, joilla oli ihmisen piirteitä. Pöllöjen kyky lentää pimeässä nähtiin jumalallisena voimana. Pöllö on älykkyyden ja ymmärryksen symboli myös roomalaisessa ja kreikkalaisessa mytologiassa (Minervan pöllö). Francisco Goyan *The Sleep of Reason Produces Monsters* (1797–1799) on yksi tunnetuimmista pöllöteoksista, ja taiteessa pöllöä on kuvannut myös Picasso, joka tunnetusti omisti lemmikkipöllön.

KR: Työskentelyprosessissasi taide ja tiede kohtaavat. Mikä merkitys luonnontutkimuksella on työskentelyllesi? Miten ekologinen hälyttävä tila on vaikuttanut työskentelyysi vuosien varrella?

SK: Tutkimustieto on eräänlaista polttoainetta, joka voi tarjota ideoita taiteen tekemiseen tai sysätä johonkin suuntaan. On mielenkiintoista, kun näkee asioita katsottavan eri perspektiiveistä.

Olen tehnyt teoksia, joissa käsittelen ihmisen ja luonnon suhteita sekä luonnonkirjon vähenemistä. Joissain teoksissa tämä on suurempaa, toisissa taas hienovaraisempaa. Teoksissani on aina ollut luontoa kunnioittava ote. Siksi uskon, että teoksieni esittäminen voi tukea luonnonkirjon ymmärtämistä, tutkimusta ja luonnonsuojelua, sekä lisätä ihmisten arvostusta vaikkapa lintuja kohtaan. Suomessa lintukannat ovat pienentyneet koko 2000-luvun. Lintututkijat ovat laskeneet, että se tarkoittaa Suomessa 15 miljoonan lintuyksilön katoamista viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Jotta voidaan suojella lintuja, pitää suojella lintujen elinympäristöjä ihmisen toiminnalta.

HELSINKI
CONTEMPORARY

Bulevardi 10